

Vergaderjaar 2023–2024

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

AK

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, DE MINISTER VAN DEFENSIE EN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 september 2023

In overeenstemming met artikel 100 van de Grondwet en met verwijzing naar de Kamerbrief over de bredere veiligheidsinzet in Irak vanaf 2024,¹ informeert het kabinet u over de uitkomsten van het onderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid van een aanvullende bijdrage aan de NAVO Missie in Irak (NMI) met een *Force Commander*, inclusief stafcapaciteit en *enabling* capaciteiten.² Deze brief is hiermee een aanvulling op de artikel 100-brief die uw Kamer op 7 juli 2023 ontving.

Het kabinet heeft besloten tot een aanvullende militaire bijdrage aan NMI van mei 2024 tot en met mei 2025 in de vorm van een Nederlandse commandant, ongeveer vijftien personen aanvullende staf en drie transporthelikopters inclusief personeel (ongeveer honderdtwintig personen). Op 27 juli jl. heeft de NAVO het Nederlandse bod van 5 juni jl. aanvaard op deze aanvullende bijdrage. Uit nadere verkenningen en gesprekken met NMI bleek het aantal vliegreuen binnen NMI niet toereikend is voor een efficiënte inzet van de helikoptercapaciteit. Daarom is besloten de transporthelikopters ook in te zetten ten behoeve van *Operation Inherent Resolve* (OIR), om maximaal gebruik te kunnen maken van deze capaciteit. Deze brief gaat hier nader op in.

In deze brief wordt tevens ingegaan op relevante actuele politieke ontwikkelingen, de veiligheidssituatie, gronden voor deelname, de rechtsbases, de militaire aspecten van het toetsingskader voor zover specifiek van toepassing op de aanvullende bijdrage, monitoring en evaluatie en financiën.

¹ Kamerbrief over de artikel 100-inzet in Irak d.d. 7 juli 2023 (Kamerstuk 27 925, nr. 943).

² Kennisgevingsbrief onderzoek naar Force Commander NAVO Missie in Irak (NMI) d.d. 13 december 2022 (Kamerstuk 29 521, nr. 455).

Contextanalyse

De politieke situatie in Irak is uitvoerig beschreven in de artikel 100-brief van 7 juli jl. Een aantal recente ontwikkelingen is evenwel relevant voor de context waarin deze aanvullende artikel 100-inzet plaatsvindt.

Recente politieke ontwikkelingen

In de aanloop naar de provinciale verkiezingen in Irak in december 2023 blijft de binnenlandspolitieke situatie gespannen. Een Koranverbranding en -verscheuring door een Iraakse vluchteling in Stockholm leidde op 20 juli jl. tot een bestorming van de Zweedse ambassade in Bagdad door honderden aanhangers van Moqtada al-Sadr. Deze ontwikkelingen leidden tot verslechtering van de Zweeds-Iraakse betrekkingen. Vergelijkbare Koranincidenten in onder andere Denemarken leidden tot kleinschalige protesten in Irak.

Op 12 juni jl. nam het Iraakse parlement na lang onderhandelen een meerjarige begroting aan. Met ongeveer 70 procent van het budget gereserveerd voor publieke sectoruitgaven en ongeveer 25 procent voor investeringen in met name infrastructuur, huisvesting, scholen en ziekenhuizen past de begroting bij de prioriteiten van premier Al-Sudani. Irak blijft met de huidige begroting bijna volledig afhankelijk van olie-inkomsten en daarmee van de ontwikkeling van de olieprijs. Investerings in andere sectoren blijven uit en het begrotingstekort neemt toe. De Wereldbank waarschuwt dat zonder structurele hervormingen de economische vooruitzichten voor Irak onzeker en onvoorspelbaar zullen blijven. Het risico bestaat dat gedane beloften niet nagekomen kunnen worden, met politieke en sociale onrust tot gevolg.³

De politieke spanningen in de Koerdisch Autonome Regio (KAR) houden aan. 12,67% van de Iraakse begroting is aan de KAR toebedeeld, onder stevige voorwaarden op het gebied van olieproductie, waaronder het aantal te produceren vaten per dag. Na uitspraken van de *International Chamber of Commerce* en het Iraakse Hooggerichtshof over het niet eigenstandig mogen produceren en exporteren van olie, zijn deze vanuit de KAR stilgelegd. Daarnaast houdt de politieke verdeeldheid tussen de twee grootste Koerdische regeringspartijen (KDP en PUK) aan, onder andere over een nieuwe kieswet, de hervorming van de Peshmerga-strijdkrachten en financiële afdrachten uit de federale begroting.

Op 7 en 8 augustus jl. vond in Irak de *U.S.-Iraq Joint Security Cooperation Dialogue* plaats. Irak en de VS spraken over de voortdurende gezamenlijke strijd tegen ISIS en de bilaterale samenwerking op een breed scala aan veiligheidsthema's, onder meer over de samenwerking op het gebied van contraterrore (CT), de situatie in opvangkampen in Noordoost-Syrië en de toekomstige steun aan de Iraakse veiligheidssector. De gezamenlijke verklaring bevestigt dat de anti-ISIS Coalitie op uitnodiging van de Iraakse regering aanwezig is in Irak en dat er geen Amerikaanse militaire eenheden met een gevechtstaak aanwezig zijn in Irak.⁴ Irak en de VS spraken af een separaat proces te initiëren om, samen met de anti-ISIS Coalitie, verder te spreken over de militaire aanwezigheid van de Coalitie in het land.

³ Wereldbank 28 juli 2023. Toegankelijk via: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099453507282342287>.

⁴ Toegankelijk via: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3487344/us-iraq-joint-security-cooperation-dialogue-joint-statement/#:~:text=The%20Joint%20Security%20Cooperation%20Dialogue,U.S.%20Iraq%20Higher%20Coordinating%20Committee.>

Mensenrechten

De mensenrechtensituatie in Irak blijft zorgelijk en een doorlopend aandachtspunt. Onder meer in bilaterale gesprekken, in Europees verband en in bredere coalities spreekt Nederland regelmatig ernstige zorgen uit over de krimpende ruimte voor het maatschappelijk middenveld, het gebrek aan gerechtigheid in Irak, en de kritieke situatie van de kwetsbare minderheden, waaronder de LGBTQ+-gemeenschap. Ter bevordering van de maatschappelijke tolerantie en bestrijding van religieuze discriminatie in Irak, steunt Nederland ook religieuze minderheden in Irak, waaronder Jezidi's en Christenen.

Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie zoals beschreven in de artikel 100-brief van 7 juli jl. is ongewijzigd.⁵ Zoals eerder gemeld hebben de aan Iran gelieerde sjiiitische milities de afgelopen maanden grotendeels hun vijandelijkheden tegen de westerse presentie gestaakt en hebben ze sinds 24 mei 2022 geen aanslag meer gepleegd tegen westerse militaire presentie in Bagdad en omgeving.

De slagkracht van ISIS is nog steeds ernstig verzwakt. ISIS pleegt nu maandelijks nog tussen de tien en vijftien, overwegend kleinschalige en eenvoudige aanslagen gericht tegen andere (niet-soennitische) sektarische groepen en Iraakse veiligheidstroepen in rurale gebieden.

Strategie Nederlandse geïntegreerde inzet in Irak

In de artikel 100-brief van 7 juli jl. is uw Kamer geïnformeerd over de strategie voor de Nederlandse geïntegreerde inzet in Irak. Deze blijft onverminderd van toepassing, ook op de in deze brief uiteengezette aanvullende inzet.

De aanvullende Nederlandse bijdrage sluit aan bij het beleid van het kabinet om het zwaartepunt van de Nederlandse veiligheidsinzet in Irak te verschuiven van stabilisatie naar advisering en capaciteitsopbouw.

Het kabinet benadrukt nogmaals dat deelname aan internationale missies vrijwel altijd plaatsvindt in een weerbarstige context en gepaard gaat met grote uitdagingen en onzekerheden. Hierbij spelen veel factoren een rol en valt een deel daarvan buiten de invloedssfeer van Nederland, de betreffende missie en/of partners en bondgenoten. Daarom blijft bescheidenheid op zijn plaats bij het formuleren van de ambities en de mate van controle die Nederland kan uitoefenen om tot resultaten te komen, ook bij deze aanvullende inzet in NMI en OIR.

Gronden voor deelname en rechtsbases

De gronden voor de militaire inzet in Irak zoals aan uw Kamer vermeld in de artikel 100-brief van 7 juli jl. gelden ook voor deze aanvullende inzet.⁶ Een stabiel en veilig Irak is in het belang van Nederland en Europa. Het kabinet levert daarmee een bijdrage aan de bevordering van de internationale rechtsorde.

Nederland levert hiermee ook in het kader van de bondgenootschappelijke verantwoordelijkheid en solidariteit in NAVO-verband een belangrijke additionele bijdrage.

⁵ Kamerbrief over de artikel 100-inzet in Irak d.d. 7 juli 2023 (Kamerstuk 27 925, nr. 943), p. 4.

⁶ Kamerbrief over de artikel 100-inzet in Irak d.d. 7 juli 2023 (Kamerstuk 27 925, nr. 943), p. 7.

De rechtsbasis van NMI is het schriftelijke verzoek van de Iraakse regering aan de NAVO (d.d. 5 mei 2016 en 12 februari 2020) om steun bij het versterken van de Iraakse veiligheidssector. De rechtsbasis voor het optreden van Nederlandse militairen in Irak in het kader van OIR betreft het Iraakse verzoek aan de VN (d.d. 25 juni 2014 en 20 september 2014) om steun bij de zelfverdediging van Irak tegen ISIS.⁷

Voorziene aanvullende Nederlandse bijdrage aan NMI en OIR

De aanvullende Nederlandse bijdrage bestaat uit de commandant NMI, aanvullende stafcapaciteit en een helikopterdetachement. De missiedoelstellingen van NMI en OIR, de missies waar deze bijdrage onderdeel van uitmaakt, staan beschreven in de artikel 100-brief van 7 juli jl. en worden hieronder per missie herhaald. In aanvulling hierop meldt het kabinet dat op verzoek van de Iraakse autoriteiten NMI op korte termijn eveneens start met advieswerkzaamheden aan de Federale Politie, ressorterend onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken. NMI is gevraagd te adviseren in de door MP Sudani aangekondigde «groen-naar-blauw» transitie. Deze heeft tot doel de Federale Politie, die nu als een militaire organisatie functioneert, om te vormen tot een organisatie met de structuren en werkmethoden van een politiekorps. Deze uitbreiding van het mandaat van NMI is met de EU en de EU Advies Missie (EUAM Irak) gecoördineerd.

Doelstelling van de aanvullende Nederlandse bijdrage

Zoals gesteld in de artikel 100-brief van 7 juli jl. wil het kabinet met de Nederlandse inzet in NMI bijdragen aan de verwezenlijking van de bredere doelstellingen van NMI: (1) ervoor zorgen dat Irak door versterking van de Iraakse veiligheidssector weerstand kan bieden aan (een terugkeer van) ISIS en andere (terroristische) bedreigingen van de stabiliteit en (2) Irak bijstaan in het succesvol aansturen van de veiligheidssector en deze toekomstbestendig inrichten met NAVO-criteria als uitgangspunt.

Door aanvullend de commandant van NMI, aanvullende stafcapaciteit en een helikopterdetachement te leveren, vergroot Nederland zijn invloed in de missie.

De *Force Commander* (FC) is verantwoordelijk voor het coördineren en leiden van de inzet van verschillende NAVO-partners in Irak. De Nederlandse commandant speelt in die hoedanigheid een sleutelrol in de samenwerking met de Iraakse autoriteiten aan de duurzame ontwikkeling van de Iraakse veiligheidssector, op basis van gelijkwaardigheid en een gemeenschappelijk begrip van de uitdagingen.

Het helikopterdetachement wordt ingezet voor bevoorrading van eenheden en verplaatsing van adviseurs, eenheden en materieel, en vormt daarmee een belangrijke ondersteunende capaciteit.

Voor de helikopterinzet ten behoeve van OIR geldt dezelfde taakstelling. Met deze capaciteit draagt Nederland, aanvullend op de doorlopende inzet zoals omschreven in artikel 100-brief van 7 juli jl., bij aan de doelstellingen van OIR: het duurzaam verslaan van ISIS, het ondersteunen van de Iraakse regering op het gebied van stabilisatie en het vergroten van de regionale stabiliteit.⁸

---

⁷ Idem.

⁸ Kamerbrief over de artikel 100-inzet in Irak d.d. 7 juli 2023 (Kamerstuk 27 925, nr. 943).

Nationale kaders voor de aanvullende Nederlandse bijdrage

Nederland zal met een FC en staf (ongeveer vijftien personen, onder wie een politiek adviseur) in de periode mei 2024 tot en met mei 2025 invulling geven aan de commandovoering van NMI vanaf Camp Union III in Bagdad.

Tevens levert Nederland in dezelfde periode drie Chinookhelikopters (CH-47) en een helikopterdetachement van ongeveer honderdtwintig personen. Dit detachement zal grotendeels opereren vanaf *Camp Al Assad Air Base* (AAAB). De helikopterinzet wordt voorzien van Nederlandse logistieke ondersteuning, grotendeels opererend vanaf AAAB met een dependance op kamp *Bagdad Diplomatic Support Center* (BDSC).

Het helikopterdetachement vormde een belangrijk onderdeel van het Nederlandse bod op de positie van de FC. NMI had behoefte aan helikopters voor bevoorrading en verplaatsing van eenheden, adviseurs en materieel. Uit nader onderzoek bleek echter dat de helikopters in NMI niet voldoende vliegreuen maken om deze capaciteit optimaal te benutten. Om de helikoptercapaciteit efficiënt in te zetten is een gecombineerde inzet voor zowel NMI als OIR onderzocht. Nederland is al actief binnen OIR en de behoefte aan aanvullende luchttransportcapaciteit daar is hoog. Een gecombineerde inzet draagt bij aan een effectief gebruik van het beschikbaar aantal vliegreuen en het op peil houden van de geoefendheid van het helikopterdetachement. Met deze gecombineerde inzet levert Nederland een betekenisvolle bijdrage aan de doelstellingen van zowel NMI als OIR, en de bredere Nederlandse veiligheidsinzet in Irak. Onder wijze van optreden wordt nader toegelicht hoe een gecombineerde inzet van de helikopters voor NMI en OIR eruit ziet.

Voor NMI behelst het operatiegebied Bagdad en omgeving. Voor OIR bestrijkt het operatiegebied Irak, Koeweit, Jordanië en Syrië. Het Nederlandse helikopterdetachement zal niet worden ingezet boven Syrië. Het kabinet ziet geen rechtsgrondslag voor de inzet van Nederlandse militairen aldaar.

Operationele haalbaarheid

Hieronder volgt een toelichting op de elementen die relevant zijn voor de operationele haalbaarheid van de aanvullende bijdrage, te weten de FC en aanvullende staf en het helikopterdetachement.

Klimaat en terreinomstandigheden

De klimaat en terreinomstandigheden en mitigerende maatregelen zoals besproken in de artikel 100-brief van 7 juli jl. zijn voor deze aanvullende bijdragen ongewijzigd. Voor het behoud van de materiele inzetbaarheid van de helikopters in een woestijnklimaat is verhoogde aandacht voor onderhoud noodzakelijk.

Het vereiste militaire vermogen

Voor zowel NMI als OIR worden geen offensieve taken uitgevoerd. Het vereiste militaire vermogen is hierop afgestemd. Dat betekent onder andere dat er aan boord van de helikopters alleen bewapening aanwezig is voor zelfverdediging.

Er zullen op infrastructureel gebied ter plaatse voorzieningen moeten worden aangebracht of aangepast, onder andere voor de stalling en het onderhoud van de helikopters. Nederlandse militairen zullen derhalve

voorafgaand aan de inzet ter plaatse voorbereidende logistieke werkzaamheden verrichten.

De wijze van optreden (Concept of Operations)

De FC geeft leiding aan NMI. Daarnaast is een deel van de NMI-staf direct betrokken bij advisering en assistentie. De FC en zijn staf zullen voornamelijk in Bagdad en de directe omgeving van Bagdad werken.

De taak van het helikopterdetachement is het bevoorraden van eenheden en verplaatsing van adviseurs, eenheden en materieel. Het totaal aantal beschikbare vliegreuren voor NMI en OIR samen bedraagt 120 tot 150 uren per maand. Met dit totaal aantal uren wordt de helikoptercapaciteit adequaat benut. De helikoptercapaciteit staat primair ter beschikking aan NMI. De helikopters kunnen derhalve alleen ingezet worden voor OIR wanneer ze niet benodigd zijn binnen NMI. Uitgaande van de huidige behoefte binnen beide missies op het moment van schrijven, verwacht het kabinet dat het aantal vliegreuren voor OIR in de praktijk meer dan de helft van de totale vliegreuren betreft. Het takenpakket voor de helikopters binnen OIR is vergelijkbaar met dat van NMI.

Het detachement zal worden gestationeerd op AAAB. *Tasking* en prioritering van de luchttransportcapaciteit voor zowel NMI als OIR wordt gedaan door de *Combined Joint Task Force* (CJTF) OIR *tasking cell* in Koeweit.

De geweldsinstructie (Rules of Engagement)

Voor de Nederlandse inzet ten behoeve van zowel NMI als OIR geldt ter zelfverdediging een Nederlandse geweldsinstructie. Deze is voldoende robuust om uitvoering van de taken van de missies mogelijk te maken. Voor NMI gelden NAVO Rules of Engagement. OIR is een coalitie waarin deelnemende landen op basis van de eigen nationale geweldsinstructie opereren. De voorziene inzet van transporthelikopters in OIR vindt derhalve plaats op basis van de Nederlandse Instructiekaart zelfverdediging.

De bevelstructuur

Full Command is te allen tijde een nationale verantwoordelijkheid en berust bij de Commandant der Strijdkrachten (CDS), onder de politieke verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie. De operationele aansturing van de helikoptercapaciteit wordt ingebed in de bestaande NAVO- respectievelijk OIR-commandostructuur. De Nederlandse *Senior National Representative* in Irak bewaakt namens de CDS dat opdrachten in het inzetgebied passen binnen het Nederlandse nationale kader en is daarmee de *Red Card Holder*.

De bevelsstructuur van de helikopterinzet

Missie-aansturing van het helikopterdetachement vindt plaats conform de bestaande NMI- en OIR-procedures. Het helikopterdetachement ontvangt zijn opdrachten voor inzet in NMI en OIR van de CJTF-OIR in Koeweit. Eerdergenoemde *Senior National Representative* bewaakt namens de CDS dat opdrachten in het inzetgebied passen binnen het Nederlandse nationaal kader. Voor de operationele vluchtbewegingen is een Nederlandse stafofficier in de staf van CJTF-Koeweit als *Red Card Holder* geautoriseerd.

Genderperspectief

Bij de voorbereiding en uitvoering van de Nederlandse bijdrage wordt expliciet aandacht besteed aan het *Action plan for the implementation of the NATO/EAPC policy on Women, Peace and Security (WPS) 2021–2025*, hetgeen in lijn is met het Defensie Actieplan 1325 dat op 10 december 2020 (Kamerstuk 35 570, nr. 80) met uw Kamer is gedeeld. Bij de selectie van militair personeel wordt bijzondere aandacht besteed aan de selectie van vrouwen.

NMI adviseert het Iraakse Ministerie van Defensie over de implementatie van het Iraakse Nationale Actieplan van de WPS-agenda van de Verenigde Naties. Het versterken van de rol en positie van vrouwen binnen de Iraakse krijgsmacht, in zowel militaire als civiele posities, is één van de 21 lange-termijn doelen die samen met het Iraakse Ministerie van Defensie zijn afgesproken. Zoals in deze brief beschreven richt de recent toegenomen druk op het maatschappelijk middenveld in Irak zich onder andere op gender en de LGBTIQ+-gemeenschap. Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de advieswerkzaamheden van de missie op dit vlak en laten zien dat voortgang boeken op dit onderwerp in Irak uitdagend is.

Lokaal personeel

Wat betreft de inzet van lokaal personeel bij toekomstige militaire missies en op Nederlandse ambassades en consulaten zijn onlangs kaders opgesteld waarin de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Staat jegens lokaal personeel staat beschreven.⁹ De inzet van lokaal personeel zal plaatsvinden in overeenstemming met deze kaders.

Geschiktheid en beschikbaarheid krijgsmacht

Voor de duur van deze inzet zijn geen beperkende effecten voorzien op de operationele gereedheid van Defensie. De Chinook transporthelikopters die worden ingezet betreffen een nieuwe versie van dit type helikopter. Na een lange transitieperiode draagt daadwerkelijke inzet hiervan bij aan het opdoen van belangrijke kennis en ervaring.

De inzet van stafofficieren en het helikopterdetachement voor NMI heeft beperkte verdringingseffecten op de krijgsmacht. Voor wat betreft de stafofficieren, treden deze effecten verspreid door de krijgsmacht op, omdat het hier vooral individuele uitzendingen betreft. Daarnaast heeft deze inzet een positieve impact op de verschillende krijgsmachtsonderdelen omdat er waardevolle individuele militaire, operationele en internationale stafervaring wordt opgedaan.

Risico's

Veiligheidsrisico's

In de artikel 100-brief van 7 juli jl. zijn de veiligheidsrisico's beschreven. Deze zijn ook van toepassing op de aanvullende Nederlandse bijdrage van de *Force Commander*, aanvullende stafcapaciteit en een helikopterdetachement aan NMI en OIR. De risico's die in deze en de hierop volgende paragrafen worden beschreven gelden voor zowel NMI als OIR. In de eerdere brief werd de dreiging van indirect vuur en gewapende drones

⁹ Kamerbrief over de uitvoering van de motie van het lid Belhaj c.s. inzake kaders voor de inzet van lokaal personeel bij toekomstige militaire missies en op Nederlandse ambassades en consulaten d.d. 15 mei jl. (Kamerstuk 36 200-X-85).

afkomstig van aan Iran gelieerde sjiiitische milities benoemd. Deze dreiging is nog steeds van toepassing, maar de dreiging van direct vuur van deze groeperingen is beperkt. Ook werd de sterke statelijke dreiging die uitgaat van Iraanse en Russische spionage- en cyberactiviteiten benoemd en mogelijke civiele onrust die een dreiging kan vormen. Bij verhoogde dreiging worden activiteiten voor de NMI missie afgeschaald. Ook OIR past zijn activiteiten aan bij een gewijzigde dreigingssituatie.

Medische risico's

De medische risico's beperken zich tot letsel als gevolg van hitte en inname van onvoldoende gereinigd drinkwater. Door middel van acclimatisatie, juiste kleding en uitrusting, instrueren van personeel en het voorzien in eigen drinkwater worden er voldoende mitigerende maatregelen getroffen. Op de locatie AAAB zijn afdoende medische installaties om Nederlandse eenheden te kunnen ondersteunen. Daarbij levert Nederland zelf ROLE 1 capaciteit, waaronder een arts voor de eigen gezondheidszorgtaak. Daarnaast is er ondersteuning van Amerikaanse MEDEVAC-capaciteit, opererend vanaf AAAB.

Risico op burgerslachtoffers

Transporthelikopters worden per definitie niet ingezet voor offensieve taken. Daarnaast worden de helikopters zoals vermeld niet ingezet bij verhoogde dreiging. In het uiterste geval dat de helikopters zouden worden beschoten, is er voor zelfverdediging bewapening aan boord. Daarbij bestaat een risico dat burgers onverhoopt worden geraakt. Om dit risico te minimaliseren, is het personeel getraind om op de juiste manier geweldsinstructies toe te passen. Hierbij staat het voorkomen van burgerslachtoffers centraal staat. Het kabinet schat daarom het risico op burgerslachtoffers zeer laag in. Mocht er toch sprake zijn van geweldsaanwending, dan wordt dit vermeld in de openbare «weekoverzichten Defensieoperaties» en de reguliere interne voortgangsrapportages. Als dit leidt tot een onderzoek naar een vermoeden van burgerslachtoffers, dan wordt uw Kamer daarover conform afspraak afzonderlijk geïnformeerd.¹⁰ Daarnaast is er een restrisico dat burgers onbedoeld betrokken raken bij een ongeval. De risico's van de Nederlandse *Force Protection* eenheid binnen NMI zijn reeds beschreven in de artikel 100-brief van 7 juli jl. Nederland is niet verantwoordelijk voor de eventuele gevolgen van het optreden van afzonderlijke landen die bijdragen aan NMI ten aanzien van burgerslachtoffers. Dat is een nationale verantwoordelijkheid.

Nazorg

Op alle uitgezonden Nederlandse militairen zijn de geldende regelingen met betrekking tot nazorg van toepassing. Indien noodzakelijk of gewenst, kunnen leden van een sociaal medisch team in het operatiegebied toezien op het welzijn van de militairen. De inzet leidt niet tot een inbreuk op de uitzendbescherming van militairen.

Monitoring en evaluatie

In referentie aan de artikel 100-brief van 7 juli jl. is een raamwerk ontwikkeld voor de monitoring en evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan de diverse missies in Irak. Deze aanvullende bijdrage zal hierin worden meegenomen.

---

¹⁰ Kamerstukken met betrekking tot vermoeden van mogelijke burgerslachtoffers als direct gevolg van Nederlandse wapeninzet (Kamerstukken 27 925, nrs. 723, 727 en 746).

Financiën

De aanvullende bijdrage zoals uiteengezet in deze aanvullende artikel 100-brief wordt geraamd op 52 miljoen euro. De totale geraamde uitgaven voor de militaire inzet in Irak gedurende de periode 2024–2025 wordt geraamd op 95 miljoen euro. Dit totale bedrag bestaat naast de aanvullende inzet van 52 miljoen euro uit 32 miljoen euro voor de *Force Protection* en 11 miljoen euro voor de overige inzet in Irak, beide ramingen zijn ten opzichte van de artikel 100-brief van 7 juli jl bijgesteld. De inzet wordt gefinancierd uit het Budget Internationale Veiligheid.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher